

Steroider er så mangt

SPRÅKSPALTEN

GUTTORM RAKNES

E-post: guttorm.raknes@relis.no

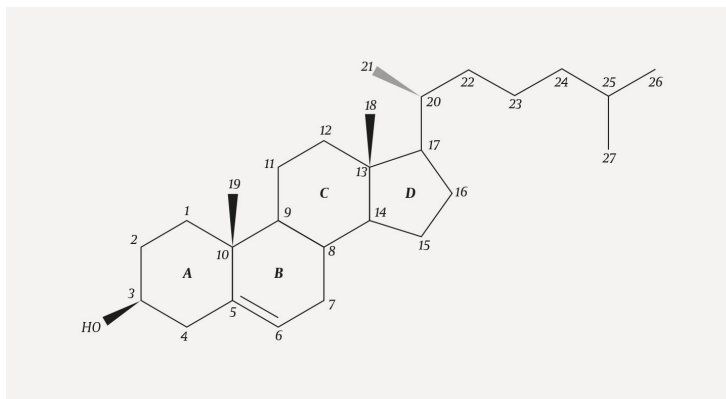
Guttorm Raknes er spesialist i klinisk farmakologi og overlege ved RELIS Nord-Norge.

Steroider er en samlebetegnelse på kortikosteroider, kjønnshormoner og andre steroider. I faglige sammenhenger bør man stort sett unngå å bruke termen steroider.

Antakelig skjønnte de fleste av Tidsskriftets lesere hvilken behandling det dreide seg om i den korte kasuistikken «Pasient med alvorlig covid-19 behandlet med steroider» (1). Tittelen er likevel ikke presis, for den åpner for at pasienten fikk alt fra D-vitamintilskudd til p-piller. I en annen kasuistikk er tittelen litt bedre: «Kortikosteroider til sykehjemspasienter med covid-19?» (2). Men heller ikke den er entydig.

I dagligtalen bruker mange leger *steroider* synonymt med *glukokortikoider*, og misforståelser oppstår antakelig sjelden i klinisk praksis. Blant pasienter er både *kortison* og *prednisolon* vanlige måter å omtale glukokortikoider på. Noen snakker om å være på *steroider* som et forsterkende uttrykk, for eksempel «Språkdebatt på steroider» (3). Sannsynligvis er dette en påvirkning fra det engelske *on steroids*, og en henvisning til ekstreme resultater som anabole steroider kan føre til.

Steroider er molekyler med fire ringstrukturer organisert i en karakteristisk konfigurasjon (Figur 1) (4). Steroidene har viktige fysiologiske funksjoner i sopp, planter og dyr. Kolesterol er i volum det klart dominerende steroidet i kroppen, og hovedfunksjonen er å gi cellemembraner optimal viskositet. Andre eksempler på viktige steroider er Vitamin D (kolekalsiferol) og gallesyrer.

Figur 1 De fire karbonringene som kjennetegner steroidene, her kolesterol, som er utgangspunkt for syntese av steroidhormonene (4).

De to hovedklassene steroidhormoner er kortikosteroider, som produseres i binyrebarken

(korteks), og kjønnshormoner, som hovedsakelig produseres i gonadene (Tabell 1). Medisinsk sett er steroidene mest interessante som signalmolekyler, og syntetiske steroidhormoner er noen av de viktigste legemidlene vi har. På engelsk brukes ofte betegnelsen *corticosteroids* tilsvarende som steroider i norsk dagligtale. Brukt som omtale av glukokortikoider er dette bedre, men *kortikosteroider* omfatter også mineralokortikoider.

Tabell 1

Oversikt over steroider i menneskekroppen, hovedgrupper og de viktigste endogene steroidene. Eksempler på syntetiske steroidhormoner i kursiv.

Steroidhormoner					Andre steroider
Kortikosteroider		Kjønnshormoner			
Glukokortikoider	Mineralokortikoider	Androgener	Østrogener	Progestagener	
Kortisol	Aldosteron	Testosteron Dehydroepiandrosteron Androstendion	Østron Østradiol Østriol Estetrol	Progesteron	Kolesterol Vitamin D Gallesalter
<i>Betametason</i> <i>Deksametason</i> <i>Flutikason</i> <i>Hydrokortison</i> <i>Kortison</i> <i>Metylprednisolon</i> <i>Prednisolon</i> <i>Triamcinolon</i>	<i>Fludrokortison</i>	<i>Anabole steroider</i>	<i>Etinyløstradiol</i> <i>Tibolon</i>	<i>Progestiner:</i> <i>Desogestrel</i> <i>Dienogest</i> <i>Drospirenon</i> <i>Etonogestrel</i> <i>Levonorgestrel</i> <i>Medroksyprogesteron</i> <i>Noretisteron</i>	

Navnet på flere av de syntetiske glukokortikoidene, slik som *prednisolon* og *hydrokortison*, er velkjente blant folk flest. Ofte vil det være mest hensiktsmessig å bruke selve legemiddelnavnet fremfor det mer tungvinte og ikke helt innarbeidete uttrykket *glukokortikoider*.

LITTERATUR:

1. Ofstad EH, Hauglid T, Tollåli T et al. Pasient med alvorlig covid-19 behandlet med steroider. Tidsskr Nor Legeforen 2020; 140. doi: 10.4045/tidsskr.20.0524. [PubMed][CrossRef]
 2. Myrstad M, Kittang BR, Ranhoff AH et al. Kortikosteroider til sykehjemspasienter med covid-19? Tidsskr Nor Legeforen 2020; 140. doi: 10.4045/tidsskr.20.0975. [PubMed][CrossRef]
 3. Risøy SM. Språkdebatt på steroider. Bergens Tidende 1.8.2018. <https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/p6j1aE/spraakdebatt-paa-steroider> Lest 3.2.2021.
 4. Wikimedia Commons. Kolesterol. Figur av Guillem d'Occam. <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=13246261> Lest 3.2.2021.
-

Publisert: 7. april 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.1053
© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no